

(Данас)

Када једна држава има огромне изворе моћи, посматрачи често такву ситуацију називају хегемонистичком. Данас велики број стручњака тврди да све већа моћ других земаља и то што Америка губи утицај на Блиском истоку захваћеном револуцијама указује на слабљење „америчке хегемоније“. Међутим, тај израз је збуњујући. С једне стране, поседовање извора моћи не подразумева увек да ће неко постићи исход који жели. Чак недавна смрт Осаме бин Ладена, која је била дело САД, ни на који начин не указује на америчку моћ.

Да бисмо схватили зашто је то тако, размотримо ситуацију након Другог светског рата. САД су чиниле једну трећину глобалне производње и имале су огромну надмоћ у нуклеарном наоружању. Многи су то сматрали глобалном хегемонијом. Међутим, САД нису могле да спрече губитак Кине, да ослабе комунизам у Источној Европи, спрече шах-мат у Корејском рату, порази вијетнамски Национални ослободилачки фронт или смене Кастров режим на Куби.

Чак у ери наводне америчке хегемоније студије показују да је само једна петина америчких напора да се изнуде промене у другим земљама војним претњама била успешна, док су економске санкције дале резултате само у половини случајева. Ипак, многи верују да је актуелна доминација Америке у изворима моћи хегемонична и да ће опати, као што је пре тога био случај са Британијом.

РЕЛАТИВНО ПРОПАДАЊЕ Међутим, појам „опадање“ представља комбинацију две различите димензије моћи - апсолутно опадање, у смислу пропадања или губитка способности да се ефикасно искористе извори, и релативно опадање, у оквиру којег извори моћи других држава постају већи или су ефикасније искоришћени. Тако на пример, Холандија је у 17. веку бележила напредак на домаћем терену, али је пропадала када је реч о релативној моћи пошто су друге земље јачале. С друге стране, Западно римско царство није потпало под другу државу, али је уместо тога клонуло због унутрашњег пропадања и налета варвара. Рим је био пољопривредно друштво мале

економске продуктивности и с високим нивоом унутрашњих сукоба.

Иако САД имају проблеме, тешко да се уклапају у опис апсолутног пропадања у древном Риму, а и аналогија са опадањем британске моћи, ма колико била популарна, слично је обмањујућа. До Првог светског рата Британија је била тек четврта међу великим силама када је реч о војном особљу, четврта када је реч о БДП и трећа по војним трошковима. Просечни трошкови одбране кретали су се између 2,5-3,4 одсто БДП а империјом се великим делом управљало уз помоћ локалних војника.

Британска мрежа извоза капитала 1914. давала је важна финансијска средства (мада неки историчари сматрају да би било боље да је тај новац инвестиран у домаћу индустрију).

Међутим, са успоном национализма Лондону је било све теже да прогласи рат у име империје, чија је одбрана постајала све већи терет. Насупрот томе, Америка од 1985. има економију континенталног опсега имуну на националистичку дезинтеграцију. Због целокупне недефинисане приче о америчкој империји, САД су мање ограничене и имају већи степен слободе него што је Британија икада имала. Геополитички положај Америке заправо се значајно разликује од позиције коју је имала империјална Британија: док се Британија суочавала са успоном суседа, Немачке и Русије, Америка профитира од два океана и слабијих суседа.

ФИСКАЛНА НЕСТАБИЛНОСТ Упркос тим разликама, Америка је склона циклусима веровања у пропадање. Како је Чарлс Дикенс приметио пре стотину педесет година, „ако је за веровати појединим грађанима, Америка је увек у депресији и стагнацији и увек је у алармантним кризама и никада није било другачије”.

У скорије време анкете јавног мњења су показале да је широко распрострањено веровање у пропадање након што је Совјетски Савез 1957. лансирао Спутњик, а онда за време Никсонове ере економских шокова и након буџетских дефицита Роналда Регана 80-тих година 20. века.

Циклуси пропадања нам више говоре о америчкој психологији него о прикривеним променама у изворима моћи. Поједини посматрачи, као што је историчар са Харварда

Заблуда је да је Америка на издисају

Пише: Џозеф С. Нај
петак, 13 мај 2011 14:21

Ниал Фергусон, верују да „расправа о фазама пропадања може бити губљење времена - то је нагао и неочекивани пад који треба највише да брине политичаре и грађане". Фергусон верује да само удвостручавање јавног дуга у предстојећој деценији не може да угрози снагу САД, али може да ослаби веру, која је дуго била актуелна, у америчку способност да превазиђе било какву кризу.

Фергусон је у праву да ће САД морати да се помире са својим буџетским дефицитом да би одржале међународно поверење, али, како сам показао у својој књизи „Будућност моћи", то је у оквиру домета могућих исхода. Америка је уживала буџетски суфицит пре само десет година, пре него што су смањења пореза Џорџа Буша, два рата и рецесија створили фискалну нестабилност. Светски економски форум још увек рангира америчку економију као једну међу најбољима када је реч о конкурентности, а политички систем је на свој хаотичан начин полако почео да се хвата у коштац с неопходним променама.

Поједини верују да републиканци и демократе могу да постигну политички компромис пре избора 2012; други указују на то да је договор међу њима вероватнији након избора. И у једном и у другом случају нејасне изјаве о хегемоничном опадању поново би се показале као обмањујуће.

Аутор је професор на Харварду